

(Fortsættelse 35):

ÅRETS HØJDEPUNKT: METROPOLS JULE-SHOW

Det årlige Jule-Show i Metropol begyndte allerede i slutningen af november, og denne gang var programmet præget af, at der hovedsagelig blev vist reprisefilm (her markeret med et R), hvilket formentlig hang sammen med den generelt set vanskeliggjorte import af især amerikanske film og herunder også af Disney-tegnefilm.

Jule-Show'ets program så sådan ud i 1941: Sea Scouts (1939; "Søspejdere" R), Farmyard Symphony (1938: "Dyrene vågner"), Clock Cleaners (1937; "Tårnuret skal renses" R), The Three Little Pigs (1933; "De tre små grise" R), Brave Little Taylor (1938; "Den tapre skrædder" R), Wynken, Blynken and Nod (1938; "Drømmeskibet" R).

Selv om både "De tre små grise", "Tårnuret skal renses" og "Drømmeskibet" hørte blandt reprisefilmene, så var det dog første gang, jeg havde haft lejlighed til at se disse tre herlige tegnefilm. Ny – både for mig og det øvrige publikum - var derimod den helt vidunderlige "Dyrene vågner". Det var Disney i topklasse. Men rent personlig følte jeg mig nok især betaget af "Drømmeskibet", en dejlig tegnefilm om de tre drenge, Wynken, Blynken og Nod, som en nat drømmer, at de sejler omkring i himmelrummet i et skib i form af en forstørret træsko med sejl. Rørende og morsomt er det, at drengene forsøger at fange stjernefisk med stang og snøre, og dramatisk er uvejret med storm, lyn og torden, som kaster det lille himmelfartøj hid og did. Den helt igennem poetiske lille tegnefilm ender med, at de tre drenge 'sjælekroppe' vender tilbage til deres fysiske kroppe, som ligger sovende i hver sin lille seng hjemme hos far og mor.

"Tårnuret skal renses" er gået hen og er blevet en tegnefilmklassiker med trio'en Mickey, Fedtmule og Anders And, og hvad de tre kommer ud for af genvordigheder under det forgæves forsøg på at rense det store tårnur både indvendigt og udvendigt, er simpelthen utroligt opfindsomt og ubetaleligt morsomt fundet på af Disneys kreative stab.

"Dyrene vågner" er en poetisk og morsom lille perle af en tegnefilm, hvori dyrenes opvågningen på en bondegård er skildret med både poetisk indlevelse, fantasi og humor.

Men berømttest blandt programmets seks film er vel nok "De tre små grise", som ved sin premiere i 1933 blev opfattet som Disneys kommentar til børskrakket i New York i 1929. De tre små grise, Praktiske Gris og hans to legesyge brødre, blev opfattet som et billede på det amerikanske folk, mens

ulven blev set som den slemme og umenneskelige storkapitalisme, der forfølger og udnytter almindelige mennesker. Og sangen: "Hvem er bange for den store, stygge ulv" blev jo en schlager, der blev indspillet i mange versioner, og som gik verden over og hørtes på alverdens radiostationer. I det første Jule-Show, jeg så, nemlig det i 1939, var tegnefilmen "De tre små grise på nye eventyr" blevet vist, og den var i virkeligheden en opfølgning af filmen fra 1933. Derfor var det ekstra interessant for mig at se netop "De tre små grise". At have været i Metropol og se årets Jule-Show var for mig – og formentlig også for mange andre børn i København – en dejlig optakt til julen, til trods for krig og besættelse, vareknaphed, rationeringer, vinter og kulde.

JULEN 1941

Også dette år måtte jeg tegne et juletræ med 24 utændte stearinlys samt nisser og snelandskab på skoletavlen. Mest til glæde for mine ukritiske klassekammerater, men til nogen ærgelse for mig selv, fordi jeg som altid var utilfreds med resultatet. Privat gik julen 1941 stort set som de tre andre juledage, vi havde haft i den tid, vi havde boet i København. Det var vores anden juleaften i Jægersborggade og nyt var, at vi nu havde en lillesøster på knapt et år. Hun var til gengæld livlig, temperamentsfuld og viljestærk. Juleaften blev også dette år fejret sammen med mormor, morfar og Dennis, og 1. juledag var vi til gengæld til frokost hos mine kære morforældre i Baggesensgade. Her kom også en del andre nære familiemedlemmer, og skønt pladsen eller husrummet var trangt, så var hjerterummet så meget desto større.

Julefrokosterne hos mine morforældre var altid hyggelige og fornøjelige for både voksne og børn. Vi var jo i øvrigt kun ganske få børn i den københavnske del af familien dengang, nemlig Dennis, mig og mine to brødre og lillesøster Lizzie.

NYTÅRSAFTEN 1941

Personligt har jeg ingen specielle erindringer fra nytårsaften 1941/42, men hvis vi har fejret den, må det have været i al familiær stilhed og formentlig sammen med mine morforældre og fætter Dennis, og i så tilfælde ude hos os, for mor ville i hvert fald ikke vove sig uden for en dør med sin lille kun ca. 1-årige datter. Det skyldtes dog ikke fyrværkeriet, for det var der ikke noget af, idet myndighederne havde forbudt det, og det blev faktisk og mærkværdigvis overholdt. Det var derimod mørket og kulden, der holdt os inden dørene, ikke mindst denne aften.

DE FIRE STRENGE VINTRE

Vintrene 1939, 1940, 1941 og ligeledes vinteren 1942 var de hidtil strengeste i århundredet, og under den sidstnævnte vinter blev der målt den laveste temperatur siden 1893. Det store problem for befolkningen var brændslet i form af kul og koks, som var rationeret på grund af knaphed som følge af de indskrænkninger af importen, der var en konsekvens af krigssituationen. Danmark havde tidligere hovedsagelig importeret kullene fra England, men nu var man afhængig af kulimporten fra Tyskland, hvor situationen imidlertid var den, at tyskerne selv havde brug for kullene, særlig i forbindelse med krigsindustrien. Desuden voldte vinterens store snemængder alvorlige trafikvanskeligheder, og hovedstadens mælkeforsyning måtte en overgang delvis foregå ved hjælp af slæde-transporter.

Men det var faktisk den strenge vinter 1941/42, der var en væsentlig årsag til, at Nazi-Tysklands angreb og forsøg på invasion af Rusland blev vendt til et lammende nederlag for tyskerne. Det var et stort held for den vestlige verden, idet Østfronten betød en vis svækkelse af Vestfronten, som i sidste ende betød de Allieredes sejr over den forhadte fjende og aggressor, som alle eller i hvert fald de fleste i Europa var enige om, at Nazi-Tyskland var.

DEN STORE FILMENTUSIAST

Men i 1942 var jeg indtil 12. juni jo kun 12 år, så det var begrænset, hvor meget jeg var i stand til at forstå og følge med i verdenskrigens gang i Europa og Asien. Amerika var jo gået med i krigen, både mod Nazi-Tyskland og Japan, efter japanernes angreb på Pearl Harbor i december 1941. Men min 12-årige bevidsthed var fortsat stærkt koncentreret om filmmediet, som faktisk var noget af en lidenskab for mig. Dette år, 1942, var jeg begyndt at samle på billeder fra spillefilm, især de udenlandske og endnu mere fra de amerikanske. I dette øjemed opsøgte jeg de ganske få tilbageværende amerikanske filmudlejningsselskaber, der endnu var i København på det tidspunkt, men udbyttet blev sparsomt. Det skyldtes hovedsagelig, at selskaberne ikke lå inde med ret mange overskydende fotos fra filmene, og at dem der var, skulle erstatte bortkomne eller ødelagte fotos. Men nogle filmbilleder, som havde standardstørrelsen på 18 x 24 cm og var sort-hvide, lykkedes det mig dog at lirke ud af den person på det enkelte filmselskab, som jeg fik kontakt med. Det var gerne en kontordame, som sad i receptionen, der forbarmede sig over mig og forærede mig et foto eller to.

Et af de filmselskaber, jeg opsøgte i min jagt på filmbilleder, var det danske Petersen og Poulsen, som havde til huse i Vesterport, og jeg fik sørme lov til at komme ind på deres værksteder og i deres arkiv, hvor man blandt andet opbevarede en samling filmbilleder. Imidlertid var Petersen og Poulsen ikke

hverken et filmproduktionsselskab eller et filmudlejningsselskab, men derimod et film- og lydteknisk firma og værksted. Alligevel var man så venlige dér, at forære mig et par fotos fra en amerikansk spillefilm, men hvilken husker jeg ikke mere, og de pågældende fotos er desværre for længst bortkomne.

BIOGRAFREKLAME

Når jeg gik til og fra skole, skød jeg altid genvej gennem hukket og over til Kronborggade og videre til Jagtvej og gennem Hans Tavsens-parken, sådan som tidligere omtalt. En dag lagde jeg mærke til, at der nede i en kælderbutik i Kronborggade foregik noget særdeles interessant, for her blev der malet store skilte til biografernes facader, som skulle reklamere for den eller eventuelt de film, der aktuelt blev vist i den pågældende biograf. I et af tilfældene så jeg nogle skilte, som det viste sig skulle ophænges på facaden ved Colosseum henne på Jagtvej. På det største af skiltene, som tydeligvis var beregnet til at hænge over biografens indgang, så man foruden filmens titel også dennes hovedpersoner malet i overstørrelse og så godt og livagtigt, at man skulle tro, der var tale om fotografi.

Ved lejlighedsvis at kigge gennem de i øvrigt ret store etfags vinduer til kælderværkstedets lokaler, lykkedes det mig efterhånden at finde ud af, hvordan de pågældende skiltemalere bar sig ad med at male de i reglen meget kendte eller berømte amerikanske eller danske skuespillere i forstørret udgave på de store stykker lærred, som siden blev spændt på trærammer, som igen blev monteret på biograffacaden, når skiltet var klar til det.

Som hjælp til at male den pågældende films hovedpersoner, brugte skiltemaleren et eller flere af de filmfotos, som det dengang var almindeligt at udstille i biografernes udhængsskabe udenfor biografen eller i dennes foyer. Fremgangsmåden var den, at maleren først tegnede og malede et layout, som efter godkendelse blev lagt til grund for det videre arbejde. Herefter blev det foto, der skulle bruges som forlæg, kvadreret op med ruder på størrelse med f.eks. 1 cm². Derefter blev det malerlærred, som billedet skulle forstørres op på, indstregt i et tilsvarende antal kvadrater, men blot med en størrelse på f.eks. 10 cm². Derefter tegnede den i reglen dygtige skiltemaler med en blyant konturerne af skuespillerne, så stregerne passede med disses udseende på fotografiet. Når dette var gjort fremstod malerlærredet som en forstørret udgave af layoutet, men med forholdsvis kraftige blyantsstreger på hvid grund. Derefter forestod selve malerarbejdet, som var beundringsværdigt, idet den dygtige maler kunne gengive de pågældende filmskuespilleres fysiognomi med stor og slående lighed, og det tilmed ofte indenfor et tidsrum af nogle få dage. Til sidst blev filmens titel og de øvrige tekster, der skulle med på skiltet, malet op, så at de fremtrådte skarpt og let læseligt på afstand.

Efter at have set, hvordan biografernes facadeskilte blev til, har jeg altid været fuld af beundring for de anonyme skiltemaleres ofte store dygtighed.

I øvrigt fortsatte min skolegang og mit skoleliv som det plejede, og for mit eget vedkommende så jeg mest hen til den ugentlige time i tegning, og især til den såkaldte frihåndstegning, hvor det var tilladt at tegne lige præcis, hvad man havde lyst til og ellers kunne finde på. Jeg tegnede især nogle groteske og komiske figurer, som vakte en del opmærksomhed, både hos mine kammerater og hos tegnelæreren, Hr. Mikkelsen. Han var kun ansat som tegnelærer på skolen og havde derfor også tegnetimer på andre skoler, bl.a. på Hans Tavsensgades Skole og på Jagtvejens Skole.

Den eneste anden elev i min klasse, der udmærkede sig ved et særligt talent for at tegne, var Kaj Hansen, som imidlertid særligt udmærkede sig ved at være god til at male billeder, og på en måde, der lå fjernt fra mig, men som jeg beundrede. Selv syntes jeg, han i det hele taget var bedre til at tegne og male end mig, men i modsætning til mig havde han ikke på det tidspunkt nogen fremtidsplaner for sit tegnetalent. Et par år senere, da jeg var gået ud af skolen og var begyndt som elev på "Fyrtøjet", hørte jeg ad omveje, at tegnelæreren, Hr. Mikkelsen, havde gemt nogle af mine – og for resten også Kajs - tegninger og havde fået lavet dias af disse, som han benyttede i sin tegneundervisning, formentlig som eksempler på, hvordan nogle elever hver for sig kunne tegne.

(Fortsættes i afsnit 36)